

Η ταυτότητα των ανθρώπων που ακολουθούν συνειδητά θρησκευτικό βίο (Δημήτρης Τσιολακίδης)

/ [Πεμπτούσια](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bit.ly/2dC7y8S>]

Εδώ ίσως δεν θα πρέπει να παραλείψουμε και μία εμβόλιμη αναφορά για μία ψυχολογική θεωρία η οποία εξαρτά τόσο τη θρησκευτικότητα όσο και την άρνησή της από το περιβάλλον στο οποίο μεγαλώνει κανείς αλλά και από γονιδιακούς συντελεστές. Αυτοί οι δύο παράγοντες επιδρούν ανάλογα στα βασικά στοιχεία της προσωπικότητας. Σύμφωνα με αυτή την προσέγγιση όσων η προσωπικότητα έχει μια συμφή δομή και αντίστοιχη ψυχική συγκρότηση(προδιάθεση) με το θρησκευτικό μοντέλο ζωής ανταποκρίνονται θετικά σε αυτό, ενώ οι άλλοι το απορρίπτουν για τους ίδιους λόγους και σε αυτή τη βάση παρατηρούνται διαφορές πίστης μεταξύ πιστευόντων, οι οποίες ορίζονται όμως μέσα από ένα πλέγμα διεργασιών που συντελούνται μεταξύ των θεμελιωδών διαστάσεων της προσωπικότητας[18]. Αυτή η άποψη βέβαια δεν αναιρεί τη διδασκαλία του Αγίου Μαξίμου περί του φυσικού θελήματος για το υπερφυσικό και τον υπερβατικό χαρακτήρα που το διέπει[19]. Όμως και για όσους βλέπουν ένα θετικό ρόλο στη παρουσία της Εκκλησίας στην κοινωνική ζωή και στην κοινωνική διάσταση της εκκλησιαστικής κοινωνίας, η διαπίστωση είναι ότι πέραν των συσσιτίων· στο πεδίο της ψυχικής υγείας, της νοσοκομειακής περίθαλψης, της κοινωνικής επανένταξης των εκ των διαφόρων κατηγοριών πασχόντων ανθρώπων, οι μηχανισμοί της Εκκλησίας και η κατάρτιση των στελεχών της για την αντιμετώπιση τέτοιων καταστάσεων αγγίζει οικτρά απογοητευτικά επίπεδα[20].

Ας δούμε

όμως τώρα την εσωτερική διάρθρωση της ταυτότητας όσων ακολουθούν συντεταγμένα έναν θρησκευτικό βίο. Εδώ το κεντρικό ζήτημα βρίσκεται στο κατά πόσο αυτοί που δηλώνουν πιστοί και ακολουθούν με συνέπεια τη λατρευτική ζωή είναι φορείς ενός ώριμου και υγιούς θρησκευτικού φρονήματος και βίου. Και εδώ διαπιστώνεται να υπάρχει ένας εσωτερικός πολυμορφισμός ο οποίος κατά διαστήματα πιθανόν να μεταβάλλεται εφόσον οι πιστοί κατορθώνουν σε κάποια φάση της θρησκευτικής τους ζωής μια σταθερή πνευματική πρόοδο με τη σύμπραξη της θείας πρόνοιας. Ένα από τα πιο ακανθώδη θέματα που άπτονται τόσο της θρησκευτικής ταυτότητας του ποιμνίου όσο και της ποιμαντικής ευθύνης απέναντι στο πρώτο είναι αυτό της σύγχρονης πρωτόγονης θρησκευτικότητας και κατ'επέκταση συγκρουσιακής θρησκευτικότητας. Το ζήτημα αυτό αναφέρεται στους ψυχολογικούς συντελεστές του θρησκευτικού φαινομένου. Η ύπαρξή τους εντοπίζεται κυρίως στο γεγονός όπως έχει ειπωθεί και στην εισαγωγή της αμετάβλητης στην ουσία της, φύσης των υπαρκτικών προβλημάτων της ανθρωπότητας. Η φθορά που δυνητικά συντελείται, το εφήμερο και η επισφάλεια από τις συνθήκες της ζωής, η ευαλωτότητα που συνοψίζεται σε κάθε μορφή ασθένειας, οι πόλεμοι, οι κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες, η εκμετάλλευση και το μυστήριο του θανάτου, αποδεικνύουν καθημερινά ότι ο ορθολογισμός ως παράγοντας νοηματοδότησης της ζωής έχει προ πολλού χρεωκοπήσει. Αυτό σημαίνει ότι: οι υπαρξιακές αγωνίες, τα αδιέξοδα, οι εμπλοκές στην επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων, (παρά τη συνδρομή των τεχνολογικών επιτευγμάτων στην όποια ψευδαισθητική ανακούφιση για ανθρώπινη παντοδυναμία), παραμένουν

αμετάλλαχτες. Και η προσφυγή του ανθρώπου στην αναζήτηση της υπερβατικής διάστασης της πραγματικότητας παραμένει επίσης σταθερή από τις απαρχές της θρησκευτικής ζωής μέχρι τις μέρες μας.

Έτσι στην ίδια γραμμή με σχετικές φιλοσοφικές κατευθύνσεις η πρώιμη ψυχαναλυτική προσέγγιση όπως εκφράστηκε από τον Freud, διέκρινε στη θρησκεία την εκδήλωση ανορθολογικών αντιλήψεων σε ό,τι αφορά την αντιμετώπιση των φυσικών δυνάμεων αλλά και την προβολή εμπλοκών στις ψυχικές διεργασίες, που προερχόταν από ένα πλέγμα συναισθηματικών δυνάμεων το οποίο είχε ενεργοποιηθεί για να απωθήσει ή να τιθασεύσει τις δυνάμεις της φύσης. Αυτό που είναι μείζονος σημασίας, είναι ότι οι υπαρξιακές και θρησκευτικές αναζητήσεις και επιδιώξεις του ανθρώπου, όσο και αν μεσολάβησαν αιώνες ορθολογικής χειραγώγησης και κηδεμονίας, εμφανίζονται με τα ίδια γνωρίσματα της πρωτόγονης θρησκευτικότητας. Η ανασύνθεση μιας αρχέγονης ειδωλολατρίας γίνεται εύκολα αναγνωρίσιμη στη λατρεία του χρήματος σε κάθε μορφή εξουσίας και όπως αναφέρθηκε και στις δυνατότητες των επιστημών. Υπάρχει και η παθολογική και εξιδανικευμένη προσωπολατρεία η οποία ανθεί σε υπολογίσιμη κλίμακα και μέσα στην Εκκλησία. Πολλοί πιστοί επιλέγουν να εκκλησιάζονται σε ενορίες πέραν της δικής τους επειδή τους αναπαύει η προσωπικότητα του ιερέα που διακονεί σε αυτές, λησμονώντας ότι πρωτίστως η παρουσία στο ναό αφορά την απόδοση τιμής και εκδήλωση ευλάβειας στο πρόσωπο του Θεού. Η προσέλευση στην Εκκλησία που έχει τέτοιες αφετηρίες εκπέμπει μάλλον μια πνευματική σύγχυση που κατά κάποιο τρόπο αποπνέει ψυχολογισμό σε ό,τι αφορά την πίστη και τον εκκλησιασμό, με απώτερο σκοπό το προσωπικό βόλεμα. Στην ίδια γραμμή ανήκει μέσες άκρες και η από τηλεοράσεως ή ραδιοφώνου παρακολούθηση της Θείας λειτουργίας.

(συνεχίζεται)

[18] Πρβλ. Βασιλείου Σαρόγλου, Πίστη, απιστία και μορφές τους. Ο ρόλος της προσωπικότητας, Περιοδικό Ψυχής Δρόμοι, τεύχος1 Ιούνιος 2011, σς.12-22.

[19] Βλ. π. Νικολάου Λουδοβίκου, Θεοποιΐα, Η μετανεωτερική θεολογική απορία, εκδ. Αρμός, Αθήνα 2007, σς.91-96.

[20] Πρβλ. π. Αδαμάντιου Γ. Αυγουστίδη ό.π., σς.63-77.